

<https://doi.org/10.18485/primling.2018.19.7>

371.3::811.111

159.947.5.072

Оригинални научни рад

Примљен: 12.06.2018.

Прихваћен: 21.09.2018.

**Аница Радосављевић Крсмановић**

Универзитет у Крагујевцу

Филолошко-уметнички факултет

## МОТИВАЦИЈА ЗА УЧЕЊЕ ЕНГЛЕСКОГ ЈЕЗИКА: ПРИМЕНА ТЕОРИЈСКОГ ОКВИРА МОТИВАЦИЈСКОГ Ј2 СЕЛФ СИСТЕМА

**Сажетак:** Циљ овог рада је да се испита да ли и у којој мери димензије мотивацијског Ј2 селф система, идеални Ј2 селф, очекивани Ј2 селф и искуство у учењу енглеског језика, представљају предикторе мотивације за учење енглеског језика код ученика гимназија у Србији. Резултати су показали да најзначајнији предиктор мотивације за учење енглеског језика представља искуство у учењу овог језика. Затим, као нешто слабији предиктор јавља се идеални Ј2 селф, док се на основу димензије очекиваног Ј2 селфа не може предвидети мотивације за учење енглеског језика код наше групе испитаника.

**Кључне речи:** мотивација за учење енглеског језика, мотивацијски Ј2 селф систем, идеални Ј2 селф, очекивани Ј2 селф, искуство у учењу енглеског језика.

### 1. Увод

Мотивација је у примењеној лингвистици дефинисана као „покретачка снага која у одређеној ситуацији води ка акцији“ (Richards and Schmidt 2010). Мотивација се сматра једним од најзначајнијих фактора који одређује успех или несупех ученика у дугом и сложенем процесу учења страних језика, будући да она подстиче почетак учења страног језика, а потом представља покретачку снагу која омогућује да се процес учења одржи (Dörnyei 2001; Dörnyei and Ryan 2015). Поред тога, мотивација одређује степен у којем је ученик спреман да уложи напор у учење одређеног страног језика (Oxford 1996).

Како учење страних језика не подразумева једноставно учење нових садржаја и вештина, већ донекле укључује и усвајање новог идентитета, и нових правила друштвеног и културолошког понашања (Williams 1994), јасно је да овај тип учења подразумева низ јединствених психолошких и бихејвиоралних импликација које процес усвајања нових идентитета, навика и елемената других култура подразумева. Дерњеи (Dörnyei 1998) истиче да је мотивација у учењу страних језика сложен и јединствен концепт, будући да сâм језик представља истовремено: комуникацијски систем кодирања који се учи као школски предмет, саставни део идентитета појединца

и најзначајнији канал друштвене организације који је укореењен у култури одређене језичке заједнице. У том смислу, може се тврдити да мотивација за учење страних језика представља истовремено когнитивну, афективну и друштвену димензију.

Током последњих неколико деценија проучавање мотивације у области учења страних језика прошло је кроз неколико фаза, а у оквиру сваке од њих мотивација је посматрана из различитих перспектива: као свесни или несвесни процес, когнитивна или афективна димензија, темпорална или контекстуална компонента. Сврставајући мотивацију у групу афективних варијабли, поред ставова ученика према изворној језичкој заједници и култури, Гарднер и Ламберт (Gardner and Lambert 1972) истичу значај друштвене и психолошке димензије мотивације за учење страних језика. У каснијим приступима (на пример, Williams and Burden 1997), наглашавају се когнитивни и ситуациони аспекти мотивације, а након тога и њена временска димензија. Коначно, у оквиру новијег друштвено-динамичког приступа, мотивација се сматра значајном друштвеном и динамичком компонентом процеса учења страних језика, а посебно се истиче улога мотивације као тежње за достизањем идеалне слике појединца о себи као успешном говорнику одређеног страног језика. Циљ овог рада је да се мотивација за учење енглеског језика испита из перспективе друштвено-динамичког приступа, тачније из перспективе модела мотивацијског J2 селф система. Наиме, емпиријско истраживање спроведено за потребе овог рада засновано је на теоријском оквиру мотивацијског J2 селф система, према којем основне изворе мотивације за учење страних језика представљају: идеални J2 селф, очекивани J2 селф и искуство у учењу страних језика.

## 2. Теоријска разматрања

Наглашавајући да учење одређеног страног језика не подразумева пуко усвајање кода комуникације, већ да представља значајну компоненту идентитета ученика, Золтан Дерњеи је 2005. године предложио значајну реформу претходних приступа мотивацији у учењу страних језика. У оквиру друштвено-динамичког приступа, овај аутор је представио модел мотивацијског J2 селф система, који, с једне стране, подразумева увођење теорија селфа из области психологије у област учења страних језика, а с друге стране се темељи на претходним теоријама мотивације у учењу страних језика.

У психологији селф концепт је дефинисан као когнитивна структура која подразумева „знање и уверење особе о самој себи – о својим идејама, ставовима и очекивањима“ (Pajares & Schunk, 2001). У оквиру ове теорије појавио се концепт могућих селфова, који представљају уверења особе о себи у будућности, тј. визије појединца о ономе шта би у будућности могао да постане, шта би желео да постане и шта не би желео да постане (Markus and Nurius 1986). Према Хигинсу (Higgins 1987: 320), концепт могућих селфова укључује три основне димензије: реални селф, који се односи на представу појединца о особинама које стварно поседује, идеални селф, који подразумева особине које би појединац желео да поседује (на пример, жеље, наде и тежње појединца), и очекивани селф, који укључује представу појединца о особинама за које други сматрају да он треба да их поседује (на пример, представа о сопственим обавезама, дужностима и одговорностима). Настојећи да

објасни како могући селфови појединца утичу на његову мотивацију, Хигинс (Higgins 1987) тврди да се мотивација заправо односи на тежњу појединца да смањи раскорак између реалног селфа и идеалног, односно очекиваног селфа.

Модел мотивацијског J2 селф система другим делом је заснован на претходним приступима проучавању мотивације у учењу страних језика, тачније на концепту интегративности, који се током неколико деценија налазио у средишту истраживања мотивације у учењу страних језика. Интегративност осликава заинтересованост појединца да учи одређени страни језик како би постао сличнији или блискији са одређеном језичком и културолошком заједницом (Gardner 2001). Дакле, овај концепт не подразумева само позитивне ставове ученика према изворним говорницима језика који уче као страни, већ и њихову тежњу да буду део те заједнице, односно да се идентификују са њом. Дерњеи (Dörnyei 2009) је приметио да подробније испитивање мотивације у учењу страних језика открива одређене двосмислености у вези са појмом интегративности. Наиме, Дерњеи и Чизер (Dörnyei and Csizer 2002) тврде да оно што се у оквиру претходних приступа тумачило као тежња ученика за интеграцијом са изворном заједницом циљног језика, треба схватити заправо као процес идентификације који се одвија у оквиру селф концепта појединца, у оним срединама у којима нема честих директних контаката оних који уче одређени језик као страни и изворних говорника тог језика. Стога, Дерњеи (Dörnyei 2009) предлаже тумачење интегративности из перспективе теорија могућих селфова. Овај аутор сматра да у срединама у којима не долази до честих контаката изворних говорника неког језика и оних који уче тај језик као страни, важан извор мотивације за учење тог језика представља тежња ученика да достигну идеалну слику о себи као успешним говорницима тог језика, а не тежња да се интегришу са његовом изворном заједницом. У случају учења енглеског језика, чије изворне говорнике је тешко прецизно дефинисати, постаје још јасније да је валидније испитивати концепт идеалног селфа, а не интегративности као извора мотивације за учење овог језика. Додатно, будући да је овај језик у савременом свету добио статус глобалног језика чије се познавање сматра делом образовања појединца, може се рећи да познавање овог језика представља део идеалне слике појединца о себи самом. У том смислу, испитивање те идеалне слике као извора мотивације за учење енглеског језика може се сматрати оправданим.

На основу разматрања теорије селфа и новог тумачења интегративности, Дерњеи (Dörnyei 2005; 2009) је предложио нови приступ у испитивању мотивације за учење страних језика. Указујући на потребу за испитивањем ове димензије као дела селф система ученика, аутор тврди да идеални и очекивани селф представљају два основна извора мотивације за учење страних језика. Такође, подстакнут теоријама мотивације у учењу, у оквиру којих се истиче значај контекста учења као важне детерминанте мотивације, Дерњеи у свој конструкт уводи и ову димензију, сматрајући је трећим важним извором мотивације за учење страних језика. Тако, Дерњеи (Dörnyei 2005; 2009) предлаже модел мотивацијског J2 селф система, који укључује три основне димензије:

1) Идеални J2 селф, који се темељи на концепту идеалног селфа, под којим се подразумева низ особина и квалитета које би појединац волео да поседује и којима тежи (Dörnyei 2005). Идеални J2 селф чини заправо онај аспект идеалног селфа који се односи на учење неког страног језика. Утицај идеалног J2 селфа на мотивацију

за учење страног језика се остварује тако што он подстиче појединца да предузме одређену акцију која га води ка жељеној будућности (Lamb 2012). Наиме, ученици који имају изражени идеални J2 селф, визуелизују слику о себи као успешним говорницима страног језика и теже да достигну ту слику, тј. настоје да смање раскорак између актуелне и идеалне слике о себи. Другим речима, ако особа каква појединац тежи да постане успешно користи одређени страни језик, идеални J2 селф постаје моћан извор мотивације због тежње појединца да достигне ту идеалну слику о себи.

2) Очекивани J2 селф се заснива на концепту очекиваног селфа, кроз који се испољава настојање појединца да достигне оне особине за које други сматрају да треба да их поседује, и то најчешће са циљем да избегне одређену казну. Очекивани J2 селф подразумева онај аспект очекиваног селфа који се односи на тежње ученика да науче одређени страни језик како би испунили очекивања околине (родитеља, наставника, друштва, итд.), која код ученика стварају осећај одговорности, дужности и обавезе. Поред тога, ови ученици уче страни језик како би избегли негативне последице до којих би непознавање тог језика могло да доведе у будућности (Dörnyei 2005; Dörnyei 2009).

3) Искуство у учењу страних језика подразумева процену ученика о непосредном окружењу у којем се одвија процес учења одређеног страног језика (утицај наставника, наставних метода, курикулума, осталих ученика, итд.). Дерњеи (Dörnyei 2005) сматра да позитивно искуство у учењу неког страног језика представља значајан извор мотивације за учење тог језика.

У истраживањима која су спроведена како би се испитала валидност овог модела (на пример, Taguchi et al. 2009), искуство у учењу страних језика је операционализовано и испитивано кроз ставове испитаника према процесу учења језика (на пример, ставови ученика о атмосфери на часовима страног језика). Резултати бројних истраживања (Csizér and Kormos 2009; Dörnyei and Ushioda 2011; Islam, Lamb and Chambers 2013; Kormos and Csizér 2008; Kormos et al. 2011; Lamb 2012) показали су да ова димензија представља подједнако значајан предиктор мотивације као и идеални J2 селф. У неким контекстима, првенствено у оним у којима је учење неког страног језика обавезно, искуство у учењу тог језика представља значајнији предиктор мотивације и постигнућа у учењу овог језика него што је то идеални J2 селф (Islam et al. 2013; Kormos and Csizér 2008; Lamb 2012).

Дакле, према моделу мотивацијског J2 селф система постоје три примарна извора мотивације за учење страних језика: ученикова представа о самом себи као успешном говорнику тог језика, очекивања која долазе из учениковог окружења и позитивно искуство у учењу страних језика (Dörnyei and Ushioda 2011: 86). Прве две компоненте потичу из теорије могућих селфова, док се трећа компонента односи на утицај различитих аспеката контекста и окружења на мотивацију и процес учења.

### **3. Методологија истраживања**

#### **3.1. Циљеви истраживања и истраживачка питања**

Први циљ овог рада је да испита израженост димензија мотивацијског J2 селф система, тј. израженост идеалног J2 селфа, очекиваног J2 селфа, искуства у

учењу енглеског језика, као и интензитет мотивације за учење енглеског језика код ученика гимназија друштвено-језичког смера у Србији.

Други, главни, циљ рада је да се испита да ли и у којој мери димензије мотивацијског J2 селф система, идеални J2 селф, очекивани J2 селф и искуство у учењу енглеског језика, представљају предикторе мотивације за учење енглеског језика код поменутих групе испитаника.

### 3.2. Узорак

У истраживању је учествовало укупно 178 ученика трећег разреда гимназија друштвено-језичког смера. За истраживање су одабрани ученици Земунске гимназије (N=101) и Прве крагујевачке гимназије (N=77). Већина испитаника је женског пола (64%). Када су у питању националност и матерњи језик, испитаници су се углавном изјаснили као припадници српске националности (98,8%) и говорници српског као матерњег језика (99,4%).

Табела 1: Основни подаци о испитаницима

Пол	Националност	Матерњи језик
<i>Мушки</i> 64 (36%)	<i>Српска</i> 176 (98,88%)	<i>Српски</i> 177 (99,44%)
<i>Женски</i> 114 (64%)	<i>Друџа</i> 2 (1,12%)	<i>Друџи</i> 1 (0,56%)

Просечна оцена коју су испитаници остварили на крају претходног семестра из предмета Енглески језик износи 3,98 (SD= ,965). Просечан период учења овог језика јесте 10,2 година. Када је у питању учење енглеског језика изван школе или факултета, резултати показују да више од половине испитаника није учило овај језик изван формалне наставе (55,6%), док је 44,4% испитаника учило енглески језик на курсу. Изјашњавање испитаника о боравку у некој од земаља енглеског говорног подручја показује да 86% испитаника није боравило у земљама енглеског говорног подручја.

Табела 2. Подаци о историји учења енглеског језика

Дужина учења енглеског језика	Учење енглеског језика ван формалне наставе	Боравак у земљама енглеског говорног подручја
Mean 10.15; SD ,915 мин. 7; макс. 13	<i>Не</i> 99 (55,6%) <i>На курсу</i> 79 (44,4%)	<i>Боравио/боравила</i> 25 (14%) <i>Није боравио/боравила</i> 153 (86%)

### 3.3. Инструменти и варијабле

Мерни инструмент који смо користили подразумевао је анкетни упитник за мерење изражености димензија мотивацијског J2 селф система и интензитета мотивације за учење енглеског језика, који је за потребе овог истраживања преузет из истраживања спроведеног у Јапану, Кини и Ирану (Taguchi et al. 2009). Поменути

упитник је преведен са енглеског на српски језик за потребе истраживања. Упитник подразумева коришћење петостепене Ликертове скале, са распоном одговора од 1 (*Нимало се не слажем*) до 5 (*Слажем се у потпуности*).

### 3.4. Поступци обраде података

У истраживању смо користили квантитативне методе статистичке обраде и анализе података, и то: дескриптивне анализе, корелациону и регресиону анализу. Све статистичке анализе резултата истраживања обављене су коришћењем софтверског пакета SPSS, верзија 17.0.

## 4. Резултати

У овом делу рада приказаћемо првенствено дескриптивне показатеље на скалама идеалног Ј2 селфа, очекиваног Ј2 селфа, искуства у учењу енглеског језика и мотивације за учење енглеског језика, а затим резултате вишеструке регресионе анализе који говоре о предикторима мотивације за учење енглеског језика.

### 4.1. Дескриптивни показатељи

На основу аритметичких средина испитиваних варијабли, као и на основу показатеља нормалности дистрибуције вредности ових варијабли, може се рећи да је идеални Ј2 селф у значајној мери изражен код наших испитаника ( $M=4,22$ ;  $SD=,718$ ), док је израженост очекиваног Ј2 селфа око просечних вредности ( $M=2,56$ ;  $SD=,891$ ). Резултати указују и на то да је искуство испитаника у учењу енглеског језика умерено позитивно ( $M=3,45$ ;  $SD=,779$ ), док је мотивација за учење овог језика умерено позитивног интензитета ( $M=3,48$ ;  $SD=,808$ ).

Како бисмо добили увид у расподелу вредности скале и подскала, осврнућемо се на вредности асиметрије скјунис (енгл. Skewness) и вредности спљоштености расподеле куртозис (енгл. Kurtosis). На основу резултата приказаних у Табели 3, може се уочити да сви скорови имају вредности скјуниса и куртозиса између  $\pm 1,5$ . Овакви резултати показују да се вредности свих скорова могу сматрати прихватљивим у смислу нормалности дистрибуције.

Табела 3. Дескриптивни показатељи за скорове на скалама испитиваних варијабли

	Min-Max	Mean	Std. Dev.	Skewn.	Kurtosis
Идеални Ј2 селф	1-5	4,22	,718	-,827	-,145
Очекивани Ј2 селф	1-5	2,56	,891	,187	-,667
Искуство у учењу енглеског језика	1-5	3,45	,779	-,143	,202
Мотивација за учење енглеског језика	1-5	3,48	,808	-,197	-,320

### 4.2. Предиктори мотивације за учење енглеског језика

Допринос идеалног Ј2 селфа, очекиваног Ј2 селфа и искуства у учењу енглеског

језика мотивацији за учење енглеског језика испитиван је помоћу вишеструке регресионе анализе. Скорови на димензијама идеалног J2 селфа, очекиваног J2 селфа и искуства у учењу енглеског језика, представљали су предикторе, док је скор на димензији мотивације за учење енглеског језика представљао критеријумску варијаблу.

Прелиминарним анализама је утврђено да не постоје значајна одступања од очекиване нормалности, линеарности, хомогености варијансе, мултиколинеарности и сингуларности.

Корелационом анализом је утврђено да независне варијабле не показују веома високе интеркорелације (веће од 0,7), што потврђује да претпоставка о мултиколинеарности није нарушена. Такође, да би се обавила регресиона анализа неопходно је да независне варијабле показују макар и слабу повезаност са зависном варијаблом, а према неким ауторима (Pallant 2007) пожељно је да те корелације буду изнад 0,3. У нашем истраживању, као што се може видети у Табели 4, две од три независне варијабле показују статистички значајну корелацију са мотивацијом за учење енглеског језика. Наиме, идеални J2 селф ( $r = ,477$ ,  $p = 0,000$ ) представља умерени позитивни корелат, а искуство у учењу енглеског језика ( $r = ,616$ ,  $p = 0,000$ ) јак позитивни корелат мотивације за учење енглеског језика, док резултати не указују на статистички значајну корелацију између очекиваног J2 селфа и мотивације ученика ( $r = ,140$ ,  $p = 0,062$ ). Стога, у регресиону анализу као потенцијални предиктори мотивације за учење енглеског језика укључене су димензије идеални J2 селф и искуство у учењу енглеског језика.

Табела 4: Корелација језичке анксиозности са димензијама мотивацијског J2 селф система

Димензија мотивацијског J2 селф система		Мотивација за учење енглеског језика
Идеални J2 селф	Correlation	,477
	Sig. (2-tailed)	,000
Очекивани J2 селф	Correlation	,140
	Sig. (2-tailed)	,062
Искуство у учењу енглеског језика	Correlation	,616
	Sig. (2-tailed)	,000

У Табели 5 и 6 приказани су резултати регресионе анализе који указују на то да димензије мотивацијског J2 селф система, идеални J2 селф и искуство у учењу енглеског језика, дају значајан допринос предикцији мотивације за учење енглеског језика. Резултати су показали су да је модел статистички значајан  $F(2, 175) = 75,241$ ,  $p = .000$ , са  $R^2 = ,462$ .



Табела 5: Вишеструка регресиона анализа: димензије мотивацијског J2 селф система као предиктори мотивације за учење енглеског језика

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,680	,462	,164	,596

Табела 6: Резултати за тестиране варијабле (ANOVA)

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	53,370	2	26,685	75,241	,000
	Residual	62,066	175	,355		
	Total	115,437	177			

Када се размотре предиктивне вредности појединачних независних променљивих у односу на мотивацију за учење енглеског језика (Табела 7), може се уочити да се као умерено јак, позитивни предиктор мотивације за учење енглеског језика јавља искуство у учењу енглеског језика ( $\beta = ,514$ ,  $p = ,000$ ), док идеални J2 селф представља умерени, позитивни предиктор ове зависне варијабле ( $\beta = ,306$ ,  $p = ,000$ ).

Табела 7: Парцијални доприноси димензија мотивацијског J2 селф система предикцији мотивације за учење енглеског језика

Модел		Undstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	SE B	B		
1	(Константа)	,186	,292		,639	,524
	Идеални J2 селф	,344	,066	,306	5,205	,000
	Искуство у учењу енглеског језика	,533	,061	,514	8,740	,000

## 5. Дискусија

Резултати дескриптивне анализе показали су да је идеални J2 селф значајно изражен код наше групе испитаника, што указује на то да је код испитане групе ученика гимназија друштвено-језичког смера у значајној мери изражена идеална слика коју имају о себи као успешним говорницима енглеског језика. Такође, резултати су показали да је израженост очекиваног J2 селфа око просечних вредности, што значи да код ученика није у значајнијој мери изражено уверење да околина (на пример, родитељи, колеге, друштво) од њих очекује да познају овај језик, те да је учење овог језика део њихових дужности и одговорности. Искуство испитаника у учењу енглеског језика је умерено позитивно, док је мотивација за учење енглеског језика умереног интензитета.

Основни циљ овог истраживања био је да се испита предиктивна вредност модела који чине димензије мотивацијског J2 селф система у односу на мотивацију за учење енглеског језика. У регресиону анализу су ушле варијабле које показују статистички значајну корелацију са зависном варијаблом, односно идеални J2



селф и искуство у учењу енглеског језика. Резултати показују да модел који чине поменуте димензије мотивацијског J2 селф система објашњава 46,2% варијансе мотивације у учењу енглеског језика код наше групе испитаника, дакле, скоро половину варијансе ове афективне димензије.

Поред тога, налази указују на то да искуство у учењу енглеског језика представља јак позитивни предиктор мотивације ученика. Овакви резултати показују да се на основу позитивних ставова ученика према учењу енглеског језика може предвидети њихова израженија мотивација за учење овог језика. Наиме, уколико су поменути ставови ученика позитивни, може се очекивати да ће њихова мотивација за учење енглеског језика бити израженија, и обрнуто. Овакви налази су у складу са резултатима ранијих истраживања (Csizér and Kormos 2009; Islam et al. 2013; Lamb 2012; Papí 2010; Taguchi et al 2009), према којима искуство у учењу енглеског језика представља јак, позитивни предиктор мотивације за учење овог језика.

Други предиктор мотивације за учење енглеског језика представља идеални J2 селф, при чему се ова димензија јавља као умерени, позитивни предиктор. Овакви резултати указују на то да постојање идеалне слике коју ученици имају о себи као успешним говорницима енглеског језика предвиђа више нивое мотивације за учење овог језика код ове групе испитаника. Слично, резултати бројних ранијих истраживања (Csizér and Kormos 2009; Dornyei and Ushioda 2011; Islam et al. 2013; Kormos and Csizér 2008; Kormos et al. 2011; Lamb 2012) показали су да ова димензија представља подједнако значајан или приближно значајан предиктор мотивације као и идеални J2 селф.

Такође, резултати показују да трећа димензија мотивацијског J2 селф система, очекивани J2 селф, не представља значајан предиктор мотивације за учење енглеског језика код испитане групе ученика. Заправо, ова димензија није ни ушла у регресиону анализу, будући да између ове димензије и мотивације не постоји статистички значајна корелација. Може се рећи да су овакви резултати у складу са резултатима досадашњих истраживања (на пример, Kormos and Csizér 2008; Kormos et al. 2011), који су показали да је очекивани J2 селф слаб или безначајан предиктор мотивације за учење енглеског језика. Изузетак представљају студије спроведене у азијским и арапским земљама (на пример, Taguchi et al. 2009), где се ова димензија показала као нешто значајнији предиктор мотивације. Обашњавајући разлоге овакве појаве, аутори наглашавају да су питању контексти у којима је изражен утицај окружења (првенствено породице) на појединце, што се огледа у њиховој израженој тежњи да испуне очекивања околине. У том смислу и учење страних језика је код ових испитаника у значајној мери мотивисано њиховим настојањима да испуне та спољашња очекивања.

Јача предиктивна вредност искуства у учењу у односу на мотивацију за учење енглеског језика у поређењу са предиктивним вредностима селф концепта, може се објаснити тиме што енглески језик током средњошколског образовања у Србији, представља обавезни предмет, те за ове ученике учење овог језика представља само једну од школских обавеза, а не део њихових селф концепата. У том смислу за мотивацију ових ученика за учење енглеског језика од пресудног је значаја начин на који доживљавају контекст учења (наставника, наставне материјале, наставне активности, итд.). Овакво тумачење у складу је са налазима ранијих студија (Csizér and Kormos

2009; Kormos and Csizér 2008), који су показали да је у оним контекстима у којима је учење енглеског језика обавезно, искуство у учењу овог језика значајнији предиктор мотивације за учење него што су то идеални или очекивани J2 селф, што указује на важност извора мотивације који потичу из самог окружења и контекста учења.

## **6. Закључак**

Циљ овог истраживања био је да се испитају предиктивне вредности различитих извора мотивације, односно димензија модела мотивацијског J2 селф система, идеалног J2 селфа, очекиваног J2 селфа и искуства у учењу енглеског језика, у односу на мотивацију за учење енглеског језика код ученика гимназија друштвено-језичког усмерења у Србији. Резултати су показали да од три димензије мотивацијског J2 селф система, најзначајнији предиктор мотивације за учење енглеског језика, представља искуство у учењу овог језика. Затим, као нешто слабији предиктор јавља се идеални J2 селф, док се на основу димензије очекиваног J2 селфа не може предвидети мотивације за учење енглеског језика код наше групе испитаника.

### **6.1. Педагошке импликације**

Педагошке импликације које произилазе из резултата истраживања спроведеног за потребе овог рада односе се првенствено на интервенције које се могу предузети како би се контролисале димензије које представљају предикторе мотивације за учење енглеског језика, са циљем да се на тај начин утиче на јачање мотивације ученика.

Будући да су резултати показали да искуство у учењу енглеског језика представља јак, позитивни предиктор мотивације, јасно је да је неопходно побољшати услове у којима се одвија процес учења како би се подстакла мотивација ученика. Бројни аутори (Brown 2001; Harmer 2007; Lightbown and Spada 2006; Ug 2003) тврде да је то могуће постићи успостављањем односа са ученицима који се темеље на поверењу и поштовању, употребом активности и материјала који су прилагођени узрасту, способностима и интересовањима ученика, затим постављањем јасних дугорочних и краткорочних циљева учења, постављањем кооперативних, а не компетитивних циљева, као и подстицањем ученика да у одређеној мери преузму одговорност за наставни процес.

Како димензија идеалног J2 селфа представља позитивни умерени предиктор мотивације за учење енглеског језика, може се очекивати да се подстицањем ове димензије може утицати на компоненту мотивације у учењу овог језика. Разматрајући практичне импликације модела мотивацијског J2 селф система, а посебно димензије идеалног J2 селфа, Дерњеи (Dörnyei 2009) предлаже следећих шест стратегија за подстицање и одржавање идеалног J2 селфа: стварање димензије идеалног J2 селфа, што подразумева подстицање кроскултуралне комуникације, подстицање ученика да се угледају на успешне говорнике циљног језика, као и сусрете ученика са изворним говорницима и културом тог језика; јачање димензије идеалног J2 селфа, што укључује одржавање менталних слика које ученици имају о себи као успешним говорницима циљног језика; подстицање доживљавања

идеалног J2 селфа као достигнуг; развијање плана поступака којима би идеални J2 био праћен, што укључује подстицање ученика да редовно сагледавају задатке које су већ обавили, да своје циљеве и планове модификују, и да стално преиспитују своја очекивања и страхове у вези са учењем циљног језика; одржавање идеалног J2 селфа, што подразумева различите комуникативне активности, затим активности које се односе на изворну културу циљног језика (гледање филмова, слушање музике, и сл.); подстицање свести ученика о последицама недостизања идеалног J2 селфа, што се првенствено односи на ограничења која непознавање циљног језика доноси.

### Литература

- Csizér, K. And J. Kormos (2009). Learning experiences, selves and motivated learning behaviour: A comparative analysis of structural models for Hungarian secondary and university learners of English. In: *Motivation, language identity and the L2 self* (Z. Dörnyei Z. and E. Ushioda, eds.), Clevedon: Multilingual Matters.
- Dörnyei, Z. (1998). Motivation in second and foreign language learning. *Language Teaching*, 31 (3), 117-135.
- Dörnyei, Z. (2001a). *Teaching and researching motivation*. Harlow: London.
- Dörnyei, Z. (2005). *The psychology of the language learner: Individual differences in second language acquisition*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Dörnyei, Z. (2009). The L2 Motivational Self System. In: *Motivation, language identity and the L2 self* (Z. Dörnyei Z. and E. Ushioda, eds.), Clevedon: Multilingual Matters.
- Dörnyei, Z. and K. Csizér (2002). Some dynamics of language attitudes and motivation: Results of a longitudinal nationwide survey. *Applied Linguistics*, 23, 421-462.
- Dörnyei, Z. and S. Ryan (2015). *The psychology of the language learner revisited*. New York: Routledge.
- Dörnyei, Z. and E. Ushioda (eds.) (2011). *Teaching and researching motivation*. Harlow: Pearson Education.
- Gardner, R.C. (2001). Integrative motivation and second language acquisition. In: *Motivation and Second Language Acquisition* (Z. Dörnyei and R. Schmidt, eds.), Honolulu, HI: University of Hawaii Press, 1-20.
- Gardner, R.C. and Lambert, W. E. (1972). *Attitudes and motivation in second language learning*. Rowley, MA: Newbury House.
- Higgins, E.T. (1987). Self-discrepancy: A theory relating self and affect. *Psychological Review* 94, 319-340.
- Islam, M, Lamb M. and Chambers G. (2013). The L2 Motivational Self System and National Interest: A Pakistani perspective. *System* 41(2), June 2013, 231-244, ISSN 0346251X. <http://dx.doi.org/10.1016/j.system.2015.05.05>.
- Kormos, J, Kiddle, T. and Csizér, K. (2011). Systems of goals, attitudes and self-related beliefs in second-language-learning motivation. *Applied Linguistics*, 32, 495-516.
- Kormos, J. and Csizér, K. (2008). Age-related differences in the motivation of learning English as a foreign language: Attitudes, selves and motivated learning behavior. *Language Learning* 58 (2), 327-255.
- Lamb, M. (2012). A self-system perspective on young adolescents' motivation to learn English in urban and rural setting. *Language Learning*, 62: 997-1023.
- Markus, H.P. and Nurius, P. (1986) Possible selves. *American Psychologist* 41: 954-969.

- Oxford, R.L. (1996). *Language Learning Motivation: Pathways to the New Century*. Honolulu: University of Hawaii, Second Language Teaching.
- Pajares, F. and Schunk, D.H. (2001). Self-beliefs and school success: self-efficacy, self-concept and school achievement. In: *Perception* (R. Riding and S. Ravner, eds.). London: Ablex Publishing, 239-266.
- Pallant, J. (2007). *SPSS survival manual – A step by step guide to data analysis using SPSS for Windows (3rd ed.)*. Maidenhead: Open University Press.
- Papi, M. (2010). The L2 motivational self-system, L2 anxiety, and motivated behavior: A structural equation modeling approach. *System* (38), 467-479.
- Richards, J.C. and Schmidt, R. (2010). *Longman dictionary of language teaching and applied linguistics* (4<sup>th</sup> ed.). Essex: Longman.
- Taguchi, T., Magid, M. and Papi, M. (2009). The L2 motivational self system amongst Chinese, Japanese and Iranian learners of English: A comparative study. In: *Motivation, language identity and the L2 self* (Z. Dörnyei and E. Ushioda, eds.), Clevedon: Multilingual Matters, 66-97.
- Williams, M. (1994). Motivation in foreign and second language learning: An interactive perspective. *Educational and Child Psychology*, 11, 77-84.
- Williams, M. and Burden, R.L. (1997). *Psychology for Language Teachers*. Cambridge: Cambridge University Press.

### **Anica Radosavljević Krsmanović**

#### MOTIVATION FOR LEARNING ENGLISH: THE APPLICATION OF L2 MOTIVATIONAL SELF SYSTEM

**Summary:** The aim of the study is to examine whether and to what extent the dimensions of The L2 Motivational Self System, ideal L2 self, ought-to L2 self and L2 learning experience, are the predictors of motivation for learning English among gymnasium students in Serbia. The results indicated that the strongest predictor of motivation for learning English was L2 learning experience. Ideal L2 self was found to be a moderate predictor, while ought-to L2 self proved to be statistically insignificant predictor of motivation for learning English.

**Key words:** motivation for learning English, L2 motivational self system, ideal L2 self, ought-to L2 self, L2 learning experience.